

БХ МАГАЗИН | СЕПТЕМБАР 2015 | БЕСПЛАТНО

ВЈЕЖБА

БРЗИ ОДГОВОР
Од 13. до 22. октобра 2015

У овом издању:

- 03 Уводна ријеч / Оперативни командант ЕУФОР-ове операције 'Алтеа'**
- 04 ЕУФОР догађаји**
- 06 ЕУФОР / Вјезба "Брзи одговор 15" из перспективе ЕУФОР-а**
- 08 ЕУФОР / Вјежба "Брзи одговор 2015"**
- 10 ЕУФОР/ОСБиХ / Вјежба "Брзи одговор" – претходна искуства**
- 14 Дипломатска мисија у БиХ / Интервју с британским амбасадором Едвардом Фергусоном**
- 17 ЕУФОР / Мултиетнички камп за дјецу у Дрежници**
- 20 ЕУСР / Амбасадор Вигемарк: Реформска агенда - Најбоља шанса Босне и Херцеговине**
- 22 ЕУ / Федерика Могерини: Према заједничкој будућности Западног Балкана и ЕУ**
- 24 ЕУФОР / Пројекти ЛОТ кућа из Братунца и Травника**
- 25 БиХ данас / Напредак БиХ према испуњавању европских стандарда**
- 27 БиХ данас / НВО "Центри цивилних иницијатива"**
- 30 БиХ данас / Туризам у Босни и Херцеговини**

Страна 05

Страна 06

Страна 08

Страна 20

Страна 22

Страна 27

Страна 30

ИМПРЕСУМ

Главна команда ЕУФОР-а
Уред за односе са јавношћу
Камп Бутмир, Сарајево,
71210 Илиџа, Босна и Херцеговина
Е-маил: teme@eufor.europa.eu
Web: www.euforbih.org

ИСБН 978-92-824-2740-8
doi 10.2860/22325

Посјетите нас на:

Уредништво: Алмина Башић

Уред за односе са јавношћу:
потпуковник Кнут Швојц
мајор Бен Тимпсон
мајор Стефан Клоцко

ЕУФОР фотографије: наредник Херберт Пендл

Штампа: АМОС ГРАФ д.о.о., Сарајево

Ове се новине не продају, не подлијежу порезу према статуту о оружаним снагама, потписаном у Вригхт Паттерсону - Зрачна база Даутон, Охио, САД - 21. новембра 1995. године.

ISBN 978-92-824-2740-8

Уводна ријеч

Поштовани читаоци,

Командант ЕУФОР-а, генерал-мајор Јохан Луиф, љубазно ми је понудио прилику да вам се обратим с неколико ријечи у овом броју часописа Теме.

Откако обављам двоструку дужност замјеника врховног команданта снага НАТО-а у Европи и оперативног команданта ЕУФОР-ове операције Алтеа, од фебруара 2014. редовно сам посјеђивао команданта ЕУФОР-а и базу Бутмир. Обишао сам ЛОТ-куће, складишта муниције и оружја, војне објекте и касарне широм земље, присуствовао редовним заједничким вјежбама како бих што боље могао пратити читав низ наших активности. Навест ћу један примјер, када сам током операције отклањања последица катастрофе, под називом 'Заједнички напор 14', свједочио снажној преданости и посвећености ЕУФОР-ове мисије Алтеа партнерству са ОСБиХ у реакцији на страшне поплаве током љета 2014. године.

Стога бих да изразим своју искрену захвалност за свеукупан позитиван допринос особља ЕУФОР-ове мисије Алтеа у протеклих једанаест година. Од свакодневне интеракције Тимова за везу и посматрање (ЛОТ) са локалним становништвом до широког спектра активности везаних за програм обуке и оспособљавања, као што су изградња мостова, обука у пружању помоћи у отклањању последица природних катастрофа и активности на подизању свијести о постојању мина. Професионалност и посвећеност свих припадника ЕУФОР-а, уз Оружане снаге и грађане БиХ, били су видљиви на свим нивоима и у свим областима. Ова значајна постигнућа увјеравају ме да ће ЕУФОР-ова мисија Алтеа наставити да пружа несебичан допринос властима БиХ у одржавању безбједног и стабилног окружења. Наши напори у овим областима кључни су елемент свеобухватне стратегије ЕУ за Босну и Херцеговину.

За вријеме мојих редовних састанака с Оружаним снагама и владиним званичницима широм БиХ, договарали смо сарадњу на пружању подршке концепту 'Двоструке употребе снага', који се односи на активности чији циљ је отклањање последица природних катастрофа унутар земље, као и доприносу међународним мировним операцијама у иностранству. Ми формулишемо наш приступ како бисмо пружили

подршку и, на најбољи могући начин, одговорили потребама Оружаних снага БиХ у извршавању ових главних задатака.

Мој главни фокус, у наредном периоду, остаће усмјерен на оспособљавање и обуку ОСБиХ, као и очување стабилног и безбједног окружења у БиХ, те нашу континуирану посвећеност и подршку локалним властима. Спровођењем и унапјеђењем нашег програма за обуку и оспособљавање, заједно с НАТО-штабом у Сарајеву и Оружаним снагама БиХ, ЕУФОР ће наставити да доприноси развоју професионалнијих и способнијих Оружаних снага БиХ. Задржавајући ниво познавања тренутне ситуације и капацитета, наглашавамо важност присуства ЕУФОР-ове мисије Алтеа као охрабрујућег елемента у БиХ.

Гледајући унапријед, већ ћемо у октобру током одржавања вјежбе "Брзи одговор 15", поново свједочити сарадњи између ЕУФОР-а и Оружаних снага Босне и Херцеговине. У овој вјежби, која се одржава сваке године, обучаваће се снаге за операције подршке миру, што је кључни дио ЕУФОР-овог извршног мандата. Сигуран сам да ће се многи, који ће бити дио ове вјежбе, сјетити оне прошлогодишње, током које су ЕУФОР и Оружане снаге Босне и Херцеговине, одговорили стварној ситуацији током поплава које су погодиле велики број становништва у цијелом региону. Несебичност и храброст које су у том периоду показали војници ЕУФОР-а и ОСБиХ одличан су примјер који показује предности оваквих заједничких вјежби и могућности које наше партнерство пружа.

С поштовањем,

Сер Адриан Бредшоу

Оперативни командант ЕУФОР-ове операције 'Алтеа'

Посјета бригадног генерала Питера Ванера

У јулу 2015, бригадни генерал Питер Ванер, шеф Одјељења за међународне односе Министарства одбране Швајцарске, посетио је ЕУФОР. Током посјете бригадни генерал Ванер одржао је састанак с командантом ЕУФОР-а, генерал-мајор Јохан Луифом. Они су разговарали о мисији ЕУФОР-а и доприносу коју Швајцарска пружа мисији, а чији припадници улажу огромне напоре у оквиру активности складиштења и уништавања вишка оружја и муниције у Босни и Херцеговини. Швајцарски пуковник, Мартин Трашлер, специјални је савјетник ЕУФОР-а за муницију, наоружање и експлозив. Швајцарска је једна од 22 нације које доприносе мисији ЕУФОР-а у Босни и

Херцеговини. Поред ангажованости у сектору за оружје и муницију, њени припадници дјелују и унутар одјела који спроводи програм за оспособљавање и обуку Оружаних снага БиХ.

Посјета команданта Командног елемента ЕУ

Генерал-пуковник Леонардо ди Марко, командант Командног елемента Европске уније (ЕУЦЕ) при Заједничкој команди савезничких снага у Напуљу, посетио је у августу команданта ЕУФОР-а, генерал-мајора Јохана Луифа.

Сарадња и свеобухватан приступ

Улога ЕУЦЕ-а (Командног елемента Европске уније) је осигурати да ЕУФОР Алтеа дјелује у оквиру свеобухватног приступа ЕУ у Босни и Херцеговини. ЕУФОР је одговоран за одбрамбени аспект приступања укључујући одређене области безбједности. ЕУЦЕ

такођер подржава сарадњу између ЕУФОР-а и НАТО-а на Балкану, под аранжманом "Берлин плус" споразума из 2004. године.

Програм за оспособљавање и обуку

Током састанка, командант ЕУФОР-а и генерал-пуковник Ди Марко разговарали су о ЕУФОР-овом програму за оспособљавање и обуку. Састанку је присуствовала и бригадна генералица Жизел Вилц, командант НАТО штаба у Сарајеву. ЕУФОР даје подршку Оружаним снагама Босне и Херцеговине кроз одржавање читавог низа увјежбавања и активности из области менторства, осмишљених на начин да побољшају њихове способности у подручјима као што су природне катастрофе и мировне операције.

Начелник Главног штаба Оружаних снага Републике Аустрије у посјети ЕУФОР-у

19. августа, начелник Главног штаба ОС Републике Аустрије, Отмар Коменда, посјетио је ЕУФОР-базу у Бутмиру. Уприличен је дочек с почасном гардом, након чега је генерал Коменда присуствовао састанку с командантом ЕУФОР-а, генерал-мајором Јоханом Луифом. Аустрија даје велики допринос ЕУФОР-овој

мисији Алтеа, с особљем које је ангажовано у готово свим областима, укључујући програм оспособљавања и обуке, збрињавање вишка наоружања и муниције, а дио су и Мултинационалног батаљона. Током посјете, генерал Коменда посјетио је и особље Аустријског контингента у бази Бутмир.

Свечаност спуштања француске заставе у ЕУФОР-овој бази Бутмир

31. августа, у ЕУФОР-овој бази Бутмир, одржана је свечаност поводом спуштања француске заставе, којом је обиљежен крај војне присутности Француске у ЕУФОР-у. Зајеница француске амбасадорнице, госпођа Катрин Вебер и војни изасланик Министарства одбране Републике Француске, официр Гено, присуствовали су овој свечаности.

Двадесет три године мисије у БиХ

Одлазак последњег војног представника Републике Француске из ЕУФОР-а, означава крај 23-годишње непрекидне привржености овој мисији. Током служења у БиХ, 116 француских војника изгубило је живот. У бази Бутмир налази се и меморијални споменик у част погинулима.

Изузетна преданост

Говорећи на свечаности, командант ЕУФОР-а генерал-мајор Јохан Луиф је изјавио "Иако, данас, војно присуство

Француске овим чином завршава, требамо нагласити да ће Француска и даље наставити пружати врло важан финансијски допринос ЕУФОР-у. Присутност француских јединица у Босни и Херцеговини датира још из 1992. године, кроз мисије ИФОР-а, СФОР-а, као и ЕУФОР-а. Њихов ангажман током свих ових година је веома значајан и цијењен од стране свих".

Оперативни командант ЕУФОР-а о вјежби "Брзи одговор 15"

Оперативни командант ЕУФОР-а генерал сер Адриан Бредшоу одржао је 2. септембра у хотелу "Европа" у Сарајеву конференцију за медије о вјежби "Брзи одговор 2015". "Брзи одговор 2015" је вјежба која се изводи на годишњем нивоу како би се показала способност ЕУФОР-а да врши обуку и дјелује заједно с Оружаним снагама Босне и Херцеговине. Фокус вјежбе је на операцијама подршке миру, а ове године одржаће се од 13. до 22. октобра на Мањачи.

Редовна годишња вјежба

На конференцији за медије, генерал Бредшоу је изјавио "Ова вјежба се изводи сваке године и циљ је показати способност ЕУФОР-а да изводи вјежбе у операцијама

подршке миру заједно с Оружаним снагама БиХ, те у вјежбу укључи додатно особље из земаља учесница ЕУФОР-а.

Након вишемјесечног планирања, Мањача је изабрана као локација вјежбе због величине простора за прихват војника који ће учествовати у њој, али и самог простора који је погодан за вјежбу".

Вјежба “Брзи одговор 2015”

Током октобра ове године, ЕУФОР ће заједно са припадницима Оружаних снага Босне и Херцеговине, извести вјежбу “Брзи одговор 2015”. Ова вјежба се одржава сваке године, како би се показала способност ЕУФОР-а и војника ОСБиХ за заједничко дјеловање у операцијама подршке миру. „Брзи одговор” ће се одржати између 13. и 22. октобра.

У вјежби „Брзи одговор” учествоваће војници из неколико европских земаља који ће се придружити војницима који су већ дио мисије ЕУФОР-а, као и Оружаним снагама Босне и Херцеговине који ће, такођер, учествовати у њој. ЕУФОР је током протеклих година, у складу с побољшањем безбједносне ситуације, смањео број својих војника. Међутим, има капацитет да, уколико затреба, упути позив за слање додатних јединица из цијеле Европе, како би помогле босанскохерцеговачким властима у одржавању мирног и безбједног окружења. Иако је број војника смањен, ЕУФОР-ови Тимови за везу и посматрање (ЛОТ) имају врло значајну улогу, јер имају директан контакт с локалним

становништвом и властима, те могу одговорити на било коју ванредну ситуацију.

Како је већ наглашено, вјежба ће се одржати на Мањачи, с Оружаним снагама Босне и Херцеговине које ће бити домаћини њеног одржавања. Мањача је, током процеса планирања, изабрана као идеална локација вјежбе због величине простора за обуку војника у операцијама подршке миру. Сама касарна је, такођер, погодна за пријем додатних јединица које ће учествовати у вјежби.

Оперативни командант ЕУФОР-ове мисије “Алтеа”, генерал сер Адриан Бредшоу је на прес-конференцији, организованој поводом вјежбе, потцртао важност њеног одржавања: “За ЕУФОР је развијање капацитета и способности ОСБиХ кључни задатак, а заједничке активности, као што је вјежба “Брзи одговор”, важне су како би ОСБиХ достигле највише међународне војне стандарде у складу с концептом двоструке употребе снага”.

Концепт двоструке употребе снага се темељи на томе да су Оружане снаге Босне и Херцеговине развиле капацитете за учешће у операцијама подршке миру у иностранству, као и у пружању подршке домаћим властима у случају катастрофа. ЕУФОР има већ успостављен програм обуке и менторства за Оружане снаге Босне и Херцеговине у оба ова подручја.

Вјежбе намијењене операцијама подршке миру обухватају низ војних вјештина и као такве ће имати елементе који укључују медицинску евакуацију и одлагање експлозивних направа. Стечена знања и вјештине из ЕУФОР-овог програма за обуку и оспособљавање, припадници ОСБиХ користе током вјежбе „Брзи одговор 15“. ЕУФОР има низ стручњака који обучавају Оружане снаге Босне и Херцеговине или су укључени у процес менторства, пошто су и припадници ОС БиХ сада они који су преузели одговорност око

обуке. Дакле, вјежбу „Брзи одговор 15“ не треба посматрати као изолирану вјежбу. Иако је осмишљена као симулација реалне ситуације и тестира способности судионика, она је за Оружане снаге Босне и Херцеговине и ЕУФОР само дио дугорочне преданости програму за оспособљавање и обуку.

**Мајор Бен Тимпсон, гласноговорник
ЕУФОР-а**

ЕУФОР - Вјежба “Брзи одговор”

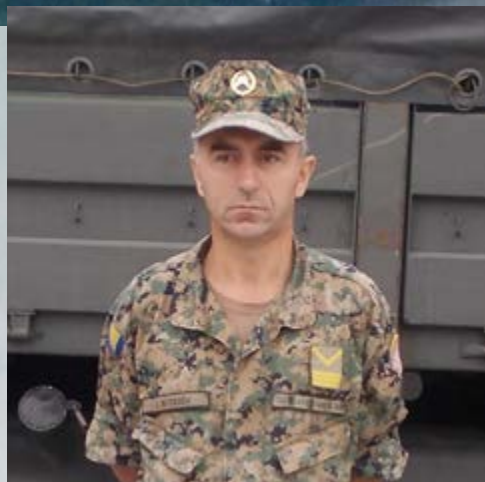
Заједнички напор 2014 - Искуства из прошлости

Као и ове године, тако је и 2014., планирано одржавање вјежбе “Брзи одговор”. Међутим, након доласка јединица у Босну и Херцеговину, а које су требале да учествују у поменутој вјежби, земљу су задесиле велике поплаве. ЕУФОР је, стога, одлучио да умјесто вјежбе у извођењу операција подршке миру, пружи подршку Оружаним снагама Босне и Херцеговине, односно локалним властима у збрињавању становништва које је било погођено поплавама.

Разорне поплаве оставиле су посљедице и причиниле велики број потешкоћа локалном становништву. Ипак, током те природне катастрофе, кроз заједничке акције, развило се снажно партнерство између ЕУФОР-а и Оружаних снага Босне и Херцеговине.

Многи од оних који су учествовали у операцијама спасавања, сматрају како су захваљујући том искуству, научили много. У овом чланку, објављујемо њихова свједочења.

Наредник Зоран Кутлеша, 5. пбр ОС БиХ

“Размјере катастрофе и невоље људи Босанске посавете тешко могу дочарати новинарски извјештаји и телевизијски снимци. То се може само осјетити и доживјети на лицу мјеста, што су имали прилику припадници 5. пјешачке бригаде.

Припадници мог пјешадијског батаљона су саосјећали с тим становништвом и дали немјерљив допринос у санирању посљедица, заједно са припадницима ЕУФОР-а. Помагало се у рашчишћавању посљедица поплава како код приватних домова, тако и код објеката од општег значаја као што су школе, обданишта, вјерски објекти, домови здравља, касарне и друго. Сви смо радили као један тим.

Залагање војника је било на високом нивоу, давало се све од себе, није се штеђело, нико није показивао знаке умора и нервозе. Неки припадници су и сами били под лијековима и терапијама, али су и такви помагали унесрећенима и нису посустајали.

Мислим да смо тих дана, како се негдје може прочитати, били и више од војске, те показали да можемо дјеловати као мултинационална јединица у ситуацији пружања помоћи угроженом становништву изазваној усљед елементарних непогода”.

десетар Зоран Крајина, 5. пјешадијска бригада ОС БиХ

Након великих поплава које су обухватиле значајан дио простора Босне и Херцеговине, имао сам прилику да учествујем у пружању помоћи локалном становништву на већ угроженим подручјима заједно са припадницима ЕУФОР-а. Као припадник ОС БиХ, упућен сам на радове и пружање помоћи у подручју Орашја и Домаљевца. Оно што нас је тамо дочекало изненадило је и премашило сва наша очекивања. Осјећао сам жаљење према угроженом становништву и уништеној тешко стеченој имовини, али сам имао и осјећај поноса што могу у таквој ситуацији некоме пружити помоћ, заједно са припадницима ЕУФОР-а.

Простори у којима смо извршавали радове пружања помоћи пружали су веома лоше хигијенске услове, али смо упркос томе успјешно извршили своју мисију”.

Мајор Шефик Чамџић, 5. пбр ОС БиХ

Током 2014. године било је планирано да се реализује заједничка обука/вјежба ОС БиХ и ЕУФОР-а под називом “Брзи одговор 14” на ГПО ОС БиХ Мањача у времену од 07. до 13. јуна 2014. године. Међутим, усљед обилних падавина које су захватиле БиХ, планирана вјежба је промијенила форму и карактер тако да је реализована вјежба „Заједнички напор 14” у периоду од 05. до 20. јуна 2014. године. Ова вјежба је реализована по стварном сценарију и уз ангажовање стварних војних ефектива (снага и средстава) ОС БиХ и ЕУФОР-а. То је била прилика да се провјере оперативне способности Команде 5. Пјешадијске бригаде (пбр) и намјенски формираних снага за извршење задатака, да у реалном времену планирају и изводе операције везане за пружање војне помоћи цивилним властима у отклањању посљедица елементарних непогода (поплава и клизишта).

Ово су била наша прва искуства, као команде, да радимо у мултинационалном окружењу и на оваквим задацима. Заједнички рад у оперативном центру, формираном од представника команде 5. пбр и команде ЕУФОР-а на једном нивоу, те у команди Борбене групе у којој су радили припадници пјешадијске бригаде и Мултинационалног батаљона ЕУФОР-а, био је посебан изазов за нас. Организација рада у Оперативном

центру, рад СИМІС центра (Цивилно-војна сарадња) и тимова на терену, координација у ангажовању јединица ОС БиХ и ЕУФОР-а, извјештавање и, на крају, сама комуникација на свим нивоима су изузетна искуства која већ користимо у обуци и вјежбама на нивоу 5. пбр.

Ипак, главни циљ саме вјежбе “Заједнички напор 14” био је да се помогне локалним властима и становништву у отклањању посљедица поплава, што је одмах препознато и због чега су ОС БиХ добиле заслужену пажњу и захвалност код наших грађана”.

потпоручник Милан Црногорац, 5. пбр ОС БиХ

„Евакуисано становништво с плавног подручја удомљено је у касарни „Војвода Степа Стјепановић“ у Бијељини, гдје им је обезбијеђена исхрана, смјештај, медицинска заштита и сваки други вид помоћи и заштите.

У току мајских полова сарадња с припадницима ЕУФОР-а на терену била је на највишем нивоу. Правовремено и потпуно су координисани сви задаци и активности, војничка усклађеност и озбиљност на терену је унијела оптимизам и сигурност међу поплавленим становништвом.

Послије завршетка евакуације и спасавања становништва, активно се кренуло с пословима рашчишћавања, дезинфекцијом и дератизацијом плављеног подручја ангажујући при томе техничка средства припадника ЕУФОР-а који су много допринијели бржем повратку становништва у њихове домове.

Посебно треба истаћи улогу припадника ЕУФОР-а, који су кроз брзе развојне пројекте помагали угрожено становништво. Имам заиста лијепо искуство радећи с њима. Свој посао радили су јако професионално, а реакције грађана на спремност и помоћ припадника ОС БиХ и ЕУФОР-а су, свакако, позитивне. На крају, могу рећи да су знање, професионалност, обученост и опремљеност били од велике помоћи становништву угрожених подручја, чиме је испуњен један од кључних задатака.“

поручник Хамдија Елезовић, 5.пбр ОС БиХ

„Сама вјежба „Здружени напор 14“ и изазови који су били пред нама у пружању помоћи цивилним структурама и институцијама, били су одлична прилика да се увјежбају неке стандардне оперативне процедуре које се подразумевају при ванредним ситуацијама и елементарним непогодама. Рад с аустријским, мађарским, британским и словеначким припадницима оружаних снага била је савршена прилика за упознавање с ЕУ процедурама и опремом која је на употреби у њиховим јединицама. Током вјежбе био сам једна од главних спона између припадника ОС БиХ и припадника ЕУФОР-а. Током свакодневног рада, међуљудски односи су били на врло високом нивоу. Углавном, ова вјежба са припадницима ЕУФОР-а је мени, као поручнику, старјешини ОСБиХ, врло вриједно искуство које ће ми користити у наредним изазовима и професионалној каријери“.

Интервју - генерал Анто Јелеч

Које јединице ће учествовати у вјежби „Брзи одговор“ и са којим бројем припадника ће бити ангажоване ОС БиХ?

Анто Јелеч: У планираној вјежби „Брзи одговор“ која ће се реализовати у октобру 2015.године на локацији полигона Мањача, ОС БиХ ће учествовати са јединицама:

- 1.чета 2.пјешадијског батаљона, 5. пбр ОС БиХ,
- ЕОД тим бр ТП ОС БиХ,
- тим војне полиције бр ТП ОС БиХ,
- санитетски тим ЗП ОС БиХ

Колико су они обучавани и колико је трајала обука?

Анто Јелеч: Тренутно су у току припреме јединица ОС БиХ које ће учествовати у вјежби и оне се реализују у оквиру редовне обуке јединица. Непосредне припреме

за учествовање у вјежби ће реализовати особље из јединица кроз обуку у трајању од мјесец дана.

Које бенефите ће ова вјежба дати ОС БиХ?

Анто Јелеч: ОС БиХ ће кроз предстојећу вјежбу остварити одређене бенефите, како у вјештинама потребним у операцијама подршке миру, тако и у дјеловању унутар мултинационалног окружења. Учесници у вјежби биће ангажовани на задацима који су дефинисани у складу са Законом о одбрани БиХ.

Да ли су научене лекције из претходних вјежби са ЕУФОР-ом дале резултате?

Анто Јелеч: Научене лекције са претходних вјежби су дале позитивне резултате, што недвосмислено говори да ЕУФОР даје огроман допринос у развоју самосталних и самоодрживих капацитета обуке ОС БиХ.

Интервју с британским амбасадором, Њ.Е. Едвардом Фергусоном

У новембру 2014. Велика Британија и Њемачка су покренуле нову иницијативу чији циљ је приближавање Босне и Херцеговине Европској унији. Иницијатива је касније усвојена и од стране ЕУ, што је значило позитиван корак према европским интеграцијама. О њеном настанку и успјешности иницијативе, у интервјуу за ТЕМЕ говорио је британски амбасадор у Босни и Херцеговини, Њ.Е. Едвард Фергусон.

Које су предности британско-њемачке иницијативе?

Амбасадор Фергусон: Па, драго ми је рећи да оно што је почело као британско-њемачка иницијатива, сада је усвојено као нова стратегија Европске уније за БиХ. И то је прва предност. Сада имамо приступ који има пуну подршку земаља чланица ЕУ, али и од многих других међународних партнера и, још важније, међународних финансијских институција као што је ММФ. Све главне политичке странке сагласне су са стратегијом, а државне и ентитетске владе усвојиле су позитиван и амбициозан програм реформске агенде.

У суштини, циљ израде нове стратегије је деблокирање европског пута БиХ, али без спуштања критерија у погледу услова који морају бити испуњени. Тако да смо се сложили да одложимо неке од тежих политичких и уставних питања око којих не постоји консензус, а умјесто тога, да се концентришемо на оно што сматрамо најхитнијом потребом за земљу, а оно до чега је становништву највише стало: стабилизација економије, отварање радних мјеста (посебно за младе људе), јачање владавине права и борба против корупције. Први корак напријед направљен је недавно, приликом усвајања новог Закона о раду у Федерацији БиХ. Ово је од велике важности како би се помогло компанијама да успјешно послују и расту у конкурентној глобалној

економији. Само приватни сектор може створити одржива радна мјеста. И, само приватни сектор може исплатити дугове ове земље, умјесто што се они повећавају.

Колико се ова иницијатива разликује од претходних?

Амбасадор Фергусон: Мислим да се разликује у неколико тачака. Као прво и најважније, промијенио се контекст. Економија се настоји изборити са проблемима. Јако велики број младих људи напушта земљу. Прошлогодишњи протести показали су да људима понестаје стрпљења с политичким лидерима који не престају да се препиру, али који не проводе реформе које ће људима обезбиједити егзистенцију. Реформе нису необавезне, оне су од суштинског значаја. Мислим да већина политичара то сада схвата.

Такођер је јако важно да су нови фокус иницијативе ЕУ социјалне и економске реформе што значи да смо, по први пут, ускладили услове ЕУ са ММФ-ом. То је велики подстицај, јер без реформе неће бити више ни кредита.

Конечно, лидери свих главних политичких странака су се обавезали на реформе, а њихова изјава о спремности на провођење реформи, усвојена је од стране оба дома државног Парламента. Мислим да је јако битно да су демократске институције БиХ преузеле власништво над реформама. Али, то значи да све стране – било да су у власти или опозицији - морају радити заједно како би конструктивно ова земља кренула напријед.

Колико сте сигурни у успјех?

Амбасадор Фергусон: Ја нисам наиван. Ми смо направили разуман корак, али пред нама је, још увијек, дуг пут. Знам да је у прошлости пропао велики број иницијатива. Иако се већина људи у овој земљи жели придружити ЕУ, конкретно говорећи, знам да људи и вође у овој земљи немају заједничку визију будућности коју желе за себе и своју дјецу. Дакле, не гајим илузије да ће овај процес бити једноставан. Ако желимо видјети било какав напредак у питањима од

стварне важности, за то ће бити потребно промијенити приступ. Сарадња умјесто опструкције. Преговарање умјесто критизирања.

Компромис умјесто идеологије. Људи често криве систем. Истина јесте да ова земља, несумњиво, има један од најсложенијих и најнеефикаснијих система власти у свијету. Али, на крају, то је само изговор. Ако политичари и грађани ове земље желе промијенити ствари, онда они то могу и учинити.

Неки кажу да ће ЕУ одустати од БиХ ако ова иницијатива не успије. Је ли то истина?

Амбасадор Фергусон: Ја бих радије рекао да је овај нови приступ најповољнија понуда коју је БиХ добила од ЕУ, а то је прилика коју ова земља не смије пропустити. Свијет се креће вртоглавом брзином, а БиХ се понекад чини као да остаје заглављена у прошлости, с неодрживом економијом и секташким начином размишљања. Ми и наши партнери у ЕУ желимо да ова земља успије и чврсто вјерујемо да је то могуће. Спремни смо помоћи, укључујући и финансијска издавања, али дани када је међународна заједница наметала своју вољу у БиХ су завршени. Људи морају захтијевати промјене, а политичари их морају донијети.

Шта мислите о већем ангажману цивилног сектора и НВО-а?

Амбасадор Фергусон: Мислим да је од суштинске важности. Чуо сам многе како кажу да су људи у овој земљи апатични по питању политике. Моје искуство је другачије. Никад нисам упознао људе који говоре више о политици. Али, мислим да су многи од њих изгубили наду и боре се да пронађу политичаре и странке које могу подржати. Ја кажем, ако не можете пронаћи странку којој дајете своју подршку, онда подржите реформе. Истина, оне неће бити једноставне, али нуде најбољу шансу за побољшање живота обичних људи у овој земљи, како би се отвориле могућности за све - не само за добро увезане елите.

Који су главни циљеви Британске амбасаде у наредном периоду?

Амбасадор Фергусон: Једна од првих ствари које сам урадио када сам постао амбасадор, била је објављивање циљева моје амбасаде у цјелини. Можете их пронаћи на мом блогу из октобра 2014. године. Много се говори о потреби јачања транспарентности, а сматрао сам да је врло важно ријечи претворити у дјела. Али, у суштини, наша улога као амбасаде је да подржи стабилност и просперитет Босне и Херцеговине, укључујући и нашу подршку постепеној интеграцији земље у европске институције ЕУ и у НАТО.

Који су најважнији пројекти које Британска амбасада проводи у 2015?

Амбасадор Фергусон: Ми подржавамо велики број пројеката. Драго ми је што могу да кажем да смо амбасада која шири своје капацитете, како кадровске,

Посвећеност у пружању могућности младим мушкарцима и женама у Босни и Херцеговини да постану официри Оружаних снага БиХ

Као резултат заједничког пројекта Министарства одбране Босне и Херцеговине (БиХ) и Британске амбасаде у Сарајеву, БиХ је увела вишеефикасан и транспарентан систем за избор и обуку нових генерација младих официра. Овај нови систем уведен је 2013. године, а до сада је привукао најбоље младе лидере из бх. друштва. По први пут, конкурс је био отворен за мушке и женске кандидате биране директно из цивилног сектора. Одлука да се организује процес селекције официра за најбоље из цивилног сектора, дошла је као резултат 10-мјесечне студије коју су заједнички спровели Министарство одбране БиХ и Уред војног аташеа Британске амбасаде. Успјешни кандидати прошли су кроз нови, интензиван програм војне и лидерске обуке.

Шериф Зјакић, војник Оружаних снага БиХ, добио је награду за најбољег кадета на Војној академији Уједињеног Краљевства, гдје је боравио три мјесеца, а додијељена му је и *Hodson's Horse Merit* награда за

тако и у погледу средстава. Сви пројекти су дизајнирани тако да имају стратешки утјецај, а фокусирани смо углавном на оне на државном и ентитетском нивоу. На примјер, радимо много на пружању подршке Оружаним снагама БиХ. Помогли смо им да уведу нови, транспарентнији, систем заснован на заслугама, за одабир и обуку нових официра. Такођер смо један дужи период пружали подршку Центру за обуку за операције подршке миру (ПСОТЦ). Активни смо у многим другим подручјима, као што су изградња капацитета у оквиру реформе правосудног система, затим пружање подршке државној и ентитетским владама у имплементацији њихових стратегија за борбу против корупције, помагање преживјелим жртвама ратног силовања да дођу до правде и, наравно, подстицање и подршка економским реформама.

изванредне академске и војне резултате на Краљевској војној академији Сандхарст.

Он је први бх. војник који је добио споменуте награде за способност, а пети војник из Босне и Херцеговине који је, захваљујући подршци Министарства одбране БиХ и Британске амбасаде у Сарајеву, завршио Краљевску војну академију Сандхарст. Шерифова жеља је да се кроз његов примјер инспиришу млади људи којима недостаје наде, жеље и воље, али који би хтјели постати дио боље будућности БиХ.

Мултиетнички камп за дјецу у Дрежници

Поручник Андреас Грасбергер

Око 20 дјеце из мултиетничких школа из цијеле БиХ - Зенице, Тузле, Мостара, Фоче и Сарајева, учествовало је у кампу за алпинистичко пењање, који је организован од 29. јуна до 3. јула у Дрежници. Камп је организовао тим аустријског одјела за цивилно-војну сарадњу (СММС), који је обезбиједио донације и подржао овај догађај. "Покренули смо овај пројекат заједно с пуковником Михаелом Ласером из Савјетодавног тима ЕУФОР-а из Тузле. Мислили смо да би спортско пењање било савршен начин да окупимо дјецу различитих етничких група. Из наше перспективе, могу рећи да ово заиста добро функционише", рекао је поручник Андреас Грасбергер, бивши шеф аустријског СММС-а.

Пуковник Михаел Ласер

Пуковник Михаел Ласер један је од иницијатора оснивања мултиетничког кампа за дјецу у БиХ. "Идеја је била да се организује мултиетнички камп за спортско пењање за дјецу између 10 и 15 година, како

би створили пријатељства која не познају етничке границе. Кроз овај пројекат желимо их научити како да вјерују једни другима, али да их научимо и потребним вјештинама и техникама овог спорта. Веома сам задовољан резултатом. Посебно сам импресиониран овом прелијепом земљом која нуди бројне могућности за различите врсте алпинизма. Имао сам прилику, заједно са босанским пријатељима, да планинарим, скијам и радим разноврсне ствари које ова земља има за понудити".

Припадници ЕУФОР ЛОТ - тима за везу и посматрање одржали предавање о опасностима од мина

Припадници ЕУФОР-а и локална инструкторица током предавања

Иако се припадници ЕУФОР-а и Оружаних снага БиХ труде да ријеше проблем, мина ће још дуго времена представљати велику пријетњу у Босни и Херцеговини. ЕУФОР подржава ОСБиХ кроз процес извођења обуке из области деминирања, чији тимови уклањају и уништавају експлозивне направе широм земље.

Стога, континуиране едукације о опасностима од мина врло су важне, како би се избјегао већи број жртава од мина и неексплодираних убојних средстава (НУС). Безбједност дјеце мора бити један од најважнијих циљева, не само за ЕУФОР-ов Одјел за координацију минских информација, већ за друштво у цјелини.

Швајцарски ЛОТ – Тим за везу и посматрање из Мостара, заједно са ЕУФОР-овим тимом за деминирање и уклањање експлозивних направа, организовао је предавање за полазнике кампа у Дрежници. Дјеца су имала прилику видјети у којој мјери је БиХ загађена минама и како контакт с њима завршава смртоносним исходом.

Процењује се да се на 9.185 локација у Босни и Херцеговини још увијек налази око 120.000 мина. Око 1176,50 км² је сумњиве површине, што представља опасност за 540.000 грађана или око 15% становништва.

Кроз свој програм едукације о опасностима од мина, ЕУФОР увелико доприноси Стратегији противминског дјеловања БиХ. "Циљ едукације о опасностима од мина је умањити ризик од посљедица коју мине и неексплодирана убојна средства (НУС) остављају на људе, али у исто вријеме учинити БиХ безбједнијим мјестом за живљење. Стога, ЛОТ-тимови организују предавања у босанскохерцеговачким школама како би дјецу информисали о опасностима од мина и НУС-а. Веома је важно да дјеца знају гдје се мине налазе, зато ми користимо мапе на којима се могу видјети локације са минама! У бити, ако ходате познатим стазама, никада нећете имати проблема, али ако идете у шуму или на планине, тада увијек треба бити опрезан. Знамо да дјеца у школи добијају много више информација него одрасли, али мине се могу кретати, а дјеца то врло често забораве. Из тог разлога, ми желимо кроз ова предавања да их подсјетимо како морају и даље бити опрезни, јер у овој земљи има још велики број заосталих мина. Захваљујући нашем програму, број инцидената се смањило у односу на раније године и ово је велики успјех за све нас. Драго нам је видјети да дјеца посједују знање када је ријеч о минској ситуацији у овој земљи. Међутим,

Научене лекције

Горица - Фоча:

"Да не прилазимо ако видимо знак упозорења; ако се нађемо на мјесту гдје су мине, морамо позвати у помоћ!"

Иван - Сарајево:

"Много тога смо научили о минама, да се не смијемо приближавати одређеним подручјима како не бисмо настрадали и остали непокретни."

Иван - Мостар:

"Научио сам да требам стати у мјесту, звати у помоћ, ако бих наишао на мину, требам пријавити полицији и старијима, означити подручје и упамтити гдје се налази!"

Бернадет – ученица из Аустрије:

"Прије него што сам дошла, нисам знала шта да очекујем, али сада када сам овдје, заиста ми се све допада. Природа је лијепа, а пењати се овдје је изврсно. Много волим и босанску храну!"

нека од њих, ипак, морају научити да пријетња постоји и како се с њом треба носити", рекао је војник Марио Петриљо из швајцарске ЛОТ-куће у Мостару, који је заједно са сертификцираном локалном инструкторицом, припремио предавање за полазнике кампа.

У БиХ је након рата страдало око 1.500 људи, који су били жртве мина и НУС а. Из године у годину, број жртава се смањује, а разлог тако позитивног тренда лежи у чињеници да су људи у БиХ све више укључени у програме о едукацији о опасностима од мина, поготово у ризичним подручјима.

ЕУФОР-ов Одјел за координацију минских информација и ЛОТ-куће, кроз програм едукације о опасностима од мина, приближили су ову област становништву кроз различите аспекте и заслужни су за велики број едуцираних особа у БиХ. Захваљујући њима, више од 250.000 људи током посљедњих година присуствовали су поменутом едукативном програму.

Пуковник Јурген Шлехтер

Изградња повјерења

Шеф ЕУФОР-овог Одјела за заједничке војне послове, пуковник Јурген Шлехтер (Аустројска војска), био је, такођер, одушевљен кампом у Дрежници. "Импесиониран сам овим што се догађа овдје и драго ми је што видим да је дјеца веома забавно. Мислим да је алпинистичко пењање специфично, јер се у овом спорту ослањате на другог, на партнера у којег имате повјерење, користите исто уже без обзира на то да ли знате ту особу или не. Заиста смо поносни што смо укључени у овај пројект за дјецу у Босни и Херцеговини", рекао је он.

Тим инструктора предводили су искусни планинарски водичи Оружаних снага Аустроје и босанскохерцеговачког Планинарског савеза. Тренинг и кориштене методе изводили су се по највишим сигурносним стандардима Међународног планинарског савеза. Представници Одјела за цивилно-војну сарадњу (СММС) заслужни су за свеукупну организацију кампа, а уз подршку логистичког одјела аустројског контингента ЕУФОР-а, обезбијеђен је пријевоз за дјецу и инструкторе. Дјеца и инструктори били су смјештени у школи, у непосредној близини алпинистичке локације. Спортска дворана и школско двориште, у природном окружењу пуном зеленила, били су итекако погодни и за друге активности на отвореном, као што су одбојка и фудбал.

Пријатељство између ученика из Аустроје и БиХ

У кампу су боравила дјеца сва три конститутивна народа, а била су распоређена у неколико екипа. Свака алпинистичка екипа била је под надзором једног аустројског и једног босанског инструктора који су били задужени за безбједност дјеце. Захваљујући партнерству између једне аустројске спортске гимназије и бх. алпинистичког кампа, прикупљена су средства за организацију мултиетничког кампа у Дрежници. Овај пилот-пројекат могао би да прерасте у редовно годишње окупљање и дугорочно партнерство на обострано задовољство.

Амбасадор Вигемарк: Реформска агенда: Најбоља шанса Босне и Херцеговине

Усвајање Реформске агенде на државној и ентитетским нивоима власти представља прилику за све у Босни и Херцеговини да ухвате корак с остатком Европе и придруже се европској породици. Многе од ових реформи су се већ давно требале провести, без даљих одлагања. Реформска агенда је јединствена и обухвата широк спектар мјера у областима економије, социјалне заштите, управе и владавине права. Представља кулминацију напора уназад више од годину дана на усаглашавању низа приоритетних мјера за јачање привреде и стварање квалитетнијих и већег броја радних мјеста за све. Нови Закон о раду у Федерацији БиХ јесте значајан искорак али је истовремено тек дио Реформске агенде који треба пратити и низ других мјера да би се осигурала успјешност.

Реформска агенда је резултат до сада најопсежнијег процеса консултација икада у БиХ. Чврсто се темељи на политичким програмима дјеловања трију влада, односно Вијећа министара, Федерације БиХ и Републике Српске. Иницијалну инспирацију осигурао је Форум за просперитет и запошљавање, одржан у мају 2014. године, уз учешће цијелог низа представника невладиног сектора, академске и пословне заједнице те политичких представника. Даљи допринос је осигуран кроз стручна и јавна догађања, укључујући и сусрете с грађанима у локалним заједницама широм земље али и путем интернета. Током израде, Реформска агенда је прошла кроз више радних верзија и бројне дискусије. Може се са сигурношћу рећи да одражава колективну жељу и власти и грађана Босне и Херцеговине да се крене напријед у бољу будућност. Штавише, своју подршку су исказале и Европска унија, Међународни

монетарни фонд, Свјетска банка и Европска банка за обнову и развој али и представници других влада, укључујући Сједињене Америчке Државе. Водеће земље попут Јапана, Русије и Турске такођер су изразиле своју подршку сету свеобухватних реформи, на примјер, током посљедње сједнице Вијећа за провођење мира у Босни и Херцеговини. Другим ријечима, око озбиљних реформских напора постигнут је снажан консензус.

Сви који подржавају Реформску агенду сагласни су да је вријеме да се са реторичке подршке реформама пређе на конкретно дјеловање. Са сваком новом годином, Босна и Херцеговина додатно заостаје за својим сусједима у смислу пословног окружења и других политика потребних за потицање улагања и отварање нових радних мјеста. Према најновијим статистичким подацима ЕУРОСТАТ-а, БиХ у овом тренутку биљежи најнижи релативни БДП у Европи и заостаје према успоредивим подацима за својим сусједима у регији Западног Балкана. Једна од посљедица је и да укупна стопа незапослености износи више од четвртине радне снаге, а стопа незапослености младих је највиша у Европи. Вријеме је да се овакав тренд преокрене и свим грађанима понуди истински приступ квалитетним пословима који одговарају њиховим вјештинама и квалификацијама, без обзира на њихову политичку или националну припадност. Дани повлаштеност система с „пословима за наше људе“ у замјену за политичке услуге не само да се морају, већ вјерујем и да се могу окончати.

Један од једноставних и повољних корака је јачање веза између образовања и тржишта рада. Образовање и стручно усавршавање треба бити

у складу са захтјевима тржишта рада, поготово у приватном сектору. Понекад се једноставно ради о бољим информацијама о постојећим могућностима. Један од таквих примјера су Сајмови образовања и запошљавања које је мој уред организовао у Зеници и Бања Луци, гдје су понуђени послови за више од 4000 људи. Млади људи и тражиоци запослења имали су прилику упознати се са слободним радним мјестима, те су такођер добили савјете о начинима боље властите презентације и евентуалним квалификацијама и новим вјештинама које би им могле бити потребне. Потребни су нам чешћи такви скупови гдје удружујемо снаге. Потребно је информисати младе о најновијим трендовима на тржишту рада како би се учинковито помогло тражиоцима запослења у стицању нових знања и вјештина које су истински потребне на овдашњем тржишту рада.

Сада постоји могућност реформисања пословног окружења и осигурања одрживости пореских система и јавних финансија. Величина и улога сектора управе се мора смањити. Јавни сектор је и више него прескуп за земљу величине Босне и Херцеговине и то не само због сложених дејтонских структура на више нивоа. Ово је такођер и посљедица деценија политичког кронизма. Озбиљна реформа јавне управе ће такођер и повећати повјерење инвеститора а надамо се и потакнути домаће банке да поново почну пласирати средства кроз зајмове у значајнијој мјери. Да не буде забуне: БиХ не пати од проблема ликвидности. Умјесто тога, банке у Централној банци држе и веће резерве него што се то од њих тражи јер не могу пронаћи адекватне пројекте за финансирање. Новац је ту. Али инвеститори и подузетници морају видјети свјетлију будућност кроз магловите домаће прописе и порезе прије него почну поново запошљавати. Мораториј на плате и запошљавање нових упосленика у јавном сектору такођер ће послати снажан сигнал гласачима да се не очекује само од њих да промијене своје понашање већ и од институција.

Нови закони о раду и праксе биће кључни елемент у унапрјеђењу оваквог пословног окружења. Флексибилност на тржишту рада мора се повећати и прилике за проналажење пристojног посла,

посебно код младих људи, морају се драстично унаприједити. Једнак приступ могућностима запошљавања за све јесте темељно економско и социјално право садржано у бројним међународним конвенцијама. Нови закони о раду имају за циљ сигурније и правичније умјесто привилегованих запошљавања. Пршлоседмични Закон о раду који је донијела Влада ФБиХ и Парламент ФБиХ укључује 26 чланова чијим одредбама се јачају права радника, на примјер, путем великодушних накнада за родитељске допусте, што је више у складу с европским стандардима од претходног закона. Нови закон ће омогућити радницима и послодавцима да се прилагоде промјенивим околностима што је од велике важности код промоције улагања.

Реформе пословног окружења требају ићи паралелно с даљим јачањем владавине права и начела доброг управљања. Кривичне истраге морају бити брзе, ефикасне и темељите а санкције, поред тога што се морају извршавати, истовремено морају служити сврси одвраћања од почињања кривичних дјела. Пословно окружење без корупције подржава и одговорно, професионално и ефикасно правосуђе, као важан предуслов за враћање повјерења грађана и страних инвеститора.

Реформе ће бити тешке али ће у коначници осигурати користи за све. БиХ треба успоставити систем у којем се пензије и социјална давања, укључујући здравствено осигурање, могу осигурати за оне који су у највећем стању потребе. Угрожене категорије, попут старијих особа, инвалида и оних који носе оживље једног од најгорих сукоба које је Европа видјела, требају добити одговарајућу подршку. Истовремено, они који су вољни и способни за рад требају имати и прилику за то. Превелики број људи је већ напустио или размишља да напусти земљу у недостатку бољих перспектива на видику. БиХ треба доћи до позиције у којој се власти перципирају као помоћ, а не сметња и изнад свега, до стања у којем се грађани могу надати испуњеним животима у властитој земљи.

Има и оних који се противе овим реформама и који ће покушати задржати своје повлаштене позиције.

Наставак на следећој страни

EU

Али је дошло вријеме да сви имају једнаку прилику и позивам све да подрже реформске напоре својих изабраних власти. Вријеме је и да се оставе по страни политичка и страначка неслагања и да се окренемо општем добру свих. У фебруару ове године, свих 14 водећих политичких странака потписале су изјаву одређења за Европску унију, те да ће подржати процес реформи и кренути напријед у процесу интензивнијих европских интеграција. Вријеме је да сви покажу храброст и одлучност. Политичка препуцавања неће никога импресионисати.

Реформска агенда ће започети процес опоравка. Очекује се да ће Европска унија и међународне финансијске институције осигурати готово једну милијарду евра током трогодишњег периода као изравну подршку за трошкове провођења реформи, поред додатног издвајања од око пола милијарде евра за улагања. Заузврат, ова средства требају потакнути приватне инвестиције и потакнути цјелокупну привреду и стварање нових радних мјеста.

Земља се налази на раскрсници и у наредним мјесецима треба кренути правим путем. Тај пут би је могао довести до чланства у Европској унији, а наше Вијеће за вањске послове већ је обећало да мјерљиви напредак у провођењу Реформске агенде може довести до прихватања раније пријаве за чланство. Вријеме је да домаћи лидери и грађани удруже снаге и крену напријед.

Према заједничкој будућности Западног Балкана и ЕУ: Изјава високе представнице и потпредсједнице Европске комисије Федерике Могерини, потпредсједника Европске комисије за Енергетску унију Мароша Шефчовича и комесара за политику сусједства и проширење Јоханеса Хана

27. августа 2015. Влада Аустрије угостила је лидере Западног Балкана на састанку високог нивоа како би се подржала европска перспектива ове регије. Заједно са лидерима из Њемачке, Француске, Италије, Словеније и Хрватске, ми смо као представници ЕУ присуствовали овом важном Самиту – наставку конференције коју је организовала њемачка влада у Берлину прије годину дана – уочи кључног корака напријед у дијалогу између Београда и Приштине којег омогућује ЕУ. Четири споразума договорена 25. августа у Бриселу – о енергетици, телекомима, успостављању Удружења/Заједнице општина са српском већином и о слободи кретања/мосту у Митровици – представљају прекретницу у нормализацији односа између ове двије земље. Шаљу и снажну поруку цијелој регији.

Уз јасну европску перспективу, Западни Балкан је најближи Европској унији не само у смислу географије, већ и у смислу вриједности и стремљења. Грађани у регији желе боље социоекономске услове код куће, ојачану владавину закона и одговорност, унапријеђене везе унутар својих земаља, као и са сусједима и цијелом ЕУ. Млади траже начине да остваре своје наде у погледу образовања и доброг запослења уз сигурну основу за заснивање породице.

Како би постигли напредак, јасно је да локални лидери морају оставити по страни домаћа ривалства и фокусирати се на заједничке интересе својих земаља, а то подразумејева регионалну сарадњу и европску перспективу. Важни домаћи договори с почетка 2015. године у Босни и Херцеговини и у скороје вријеме у Бившој Југославенској Републици Македонији, заједно са најновијим напетцима у дијалогу између Београда и Приштине, управо су примјери потребне динамике.

Напредак на пољу повезаности је још један добар примјер. Земље Западног Балкана преузеле су власништво: њихове лидере треба похвалити на политичкој вољи и водству које су показали остављајући по страни разлике из прошлости. Договорили су се да граде мостове – не само физичке већ и мостове мира и помирења.

Постизање договора у сврху рјешавања дуготрајних спорова је јасан циљ гдје ЕУ може понудити своју подршку, али темељна политичка воља мора потећи из главних градова регије.

Догађаји овог љета подсјетили су нас на кључну важност Западног Балкана за Европску унију из још једног разлога. Европа се суочава са најтежом избјегличком кризом од Другог свјетског рата и цијели континент је погођен. Ниједна земља не може одговорити на ово ванредно питање самостално, свака земља мора допринијети рјешавању овог заједничког изазова. Потребан нам је координирани одговор ЕУ и највиши степен сарадње између наше Уније и наших сусједа. Спремни смо на појачану подршку и значајну финансијску помоћ за наше partnere како бисмо им помогли изградити капацитете за контролу граница и борбу против кријумчарења људи. Али, такођер нам је потребно да они преузму своје обавезе за суочавање с кризом.

Европска дебата о миграцији се до сада сувише често претварала у бескорисну игру окривљавања. Морамо престати с упирањем прста једни у друге

и сви скупа радити на проналажењу заједничких рјешења. Ово се више не може одлагати: у питању су животи и достојанство толиких људи који бјеже од рата, сиромаштва, прогона. Нико не заговара отварање граница ЕУ. Али, имамо одговорност према овим људима. Врата Европе не смију се затворити пред лицима избјеглица и прогнаника. Ако се то деси, онда више нисмо Европа.

Управљање кризом ће бити важан тест за ЕУ, земље Западног Балкана и њихову европску перспективу.

Ова регија може и треба бити додатно интегрисана у европске мреже. У припреми за појачану интеграцију са и у ЕУ, међуповезаност регије иде напријед. Транспорт се мора омогућити дуж главних рута. Такођер, потребно је унаприједити енергетске мреже и појачати њихов капацитет.

Вјерујемо да Бечка декларација усвојена на Самиту шаље јасну поруку подршке за европску перспективу, регионалну сарадњу, међуповезаност у регији и унапређење социо-економских услова за све, укључујући младе. Како се види из недавног напретка у дијалогу између Београда и Приштине, појачана улога ЕУ на Западном Балкану само може ићи у корист нашим партнерима и нама самима. ЕУ и Западни Балкан дијеле исти простор и исте интересе – а вјерујемо да можемо дијелити и исту европску будућност.

Активности ЈОТ тимова из Братунца и Травника

Аустријски војници помажу мултиетнички вртић “Радост” из Братунца

Припадници аустријске пјешадијске чете која дјелује у оквиру ЕУФОР-овог Мултинационалног батаљона, заједно са тимом СИМИС (одјел за цивилно-војну сарадњу) идентификовали су вртић “Радост”, као пројекат од користи за најмлађе у овом граду.

Наиме, они су недавно покренули кампању прикупљања средстава за постављање полигона за двориште за вртић у Братунцу.

Директорица вртића госпођа Јадранка Магазин и капетан Јурген Грубер, приликом пресецања врпце на свечаном отворењу полигона

Сви војници пјешадијске чете били су укључени у овај пројекат, те је у року од само двије седмице прикупљено довољно новца како би се полигон отворио. Свечаном постављању полигона, које се одржало 23.јула, присуствовали су командант аустријске чете, капетан Јурген Грубер, као и велики број војника који су учествовали у поменутом пројекту. Дјеца из вртића су, у знак захвалности за њихов допринос, војницима отпјевала традиционалну босанскохерцеговачку дјечију пјесму.

Припадници Турског контингента ЕУФОР-а финансирали реновирање библиотеке у Завидовићима

У оквиру активности Одјела за цивилно-војну сарадњу (СИМИС), припадници Турског контингента ЕУФОР-а осигурали су набавку материјала за реновирање Јавне библиотеке у Завидовићима. У оквиру пројекта, извршени су замјена прозора и врата, као и молерско-фарбарски радови, набављене нове полице за смјештај библиотечке грађе. Донирањем великог броја књига, омогућено је формирање и новог кутка за читаоце.

Директорица Јавне библиотеке, госпођа Мелиса Мујановић, истакнула је како је отварање овог Одјела значајан симбол дуготрајног пријатељства и посвећености Турске Босни и Херцеговини. Такођер је нагласила да је подршка припадника Турског контингента од велике важности, те изразила захвалност у име грађана и упосленика Јавне библиотеке Завидовићи.

Свечаној церемонији присуствовали су пуковник Саваш Челепоглу, бивши командант турске војне мисије у БиХ, особље Турског контингента ЕУФОР-а, начелник Општине Завидовићи, директорица Библиотеке Завидовићи и грађани.

Напредак БиХ према испуњавању европских стандарда

Могућност извоза хране у ЕУ велики је изазов за Босну и Херцеговину. Овај процес је већ почео да се одвија. У складу с прописима ЕУ који се односе на квалитету, чистоћу и пакирање прехранбених производа, БиХ почиње показивати свој потенцијал у овој области.

Босни и Херцеговини, током претходних година, није било дозвољено да извози производе животињског поријекла, осим рибе, стога што систем безбједности хране није био усклађен са стандардима Европске уније. Исти случај био је са поврћем.

Ипак, Европска комисија је 17. јула, донијела уредбу којом проглашава да у Босни и Херцеговини нема прстенасте трулежи кромпира, што је било кључно за добијање зеленог свјетла за извоз кромпира. Ова одлука је резултат заједничких напора пољопривредника и власти, односно Управе Босне и Херцеговине за заштиту здравља биља, захваљујући којима је искоријењена ова болест, чиме је омогућен извоз овог производа.

Зоран Јакшић

Из Европске комисије су изјавили: "Сектор производње кромпира је примјер у којем је БиХ показала да има ефикасне системе контроле и надзора, као и функционалну координацију, гдје особље у разним институцијама и власти раде као један тим. То је позитиван примјер који треба слиједити у другим подручјима".

Преседан у сектору кромпира није једино подручје у Босни и Херцеговини, гдје се производи појављују на тржишту Европске уније. Још 2003. године, Европска унија је прихватила План праћења резидуа, којим се

може установити, односно потврдити да мед не садржи забрањене резидуе, те да БиХ испуњава критеријуме за извоз меда. Међутим, напредак у овој области је отежан из различитих разлога.

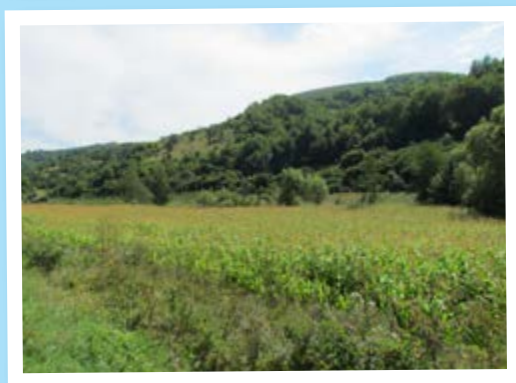
Зоран Јакшић, директор компаније “Херцег-мед” из Требиња има више од 30 коопераната из региона. Иако ова компанија нема директно своју производњу, оно што је најважније за нагласити је да је “Херцег-Мед” прва пунионица меда у БиХ која је увела ХАЦЦП систем производње (Анализа ризика и критичних контролних тачака). ХАЦЦП систем је ригорозан систем за контролу процеса производње хране који јамчи безбједност производа који се провјерава у свакој фази његове производње. Управо овај систем један је од основних предуслова за извоз производа на европско тржиште.

Зоран каже да, иако постоји много произвођача меда, у земљи не постоји велики број пунионица, тако да у том контексту не постоји велика конкуренција. Само четири пунионице меда имају капацитет да пласирају своје производе под сигурносним, ХАЦЦП условима, тако да је та конкуренција веома мала.

‘Увознички лоби је веома јак, а домаћи произвођачи су апсолутно незаштићени, тако да нам конкуренцију, у ствари, чине они произвођачи који нису из Босне и Херцеговине’, наглашава Зоран.

‘Босна и Херцеговина је земља са много добрих закона, али које нико не примјењује. Постоји, такођер, и опасност од продаје меда на црном тржишту које

је, наравно, много исплативије за пчеларе. И сами сте се увјерили да мед можете наћи поред пута на штандовима, гдје год прођете кроз БиХ, али не можете знати каква му је квалитета. До сада је пласман наших производа изван Босне и Херцеговине зависио од политичке воље и брзине усклађивања са захтјевима Европске уније. Вјерујемо да ће у блиској будућности доћи до значајнијег напретка у обој области.’

НВО “Центри цивилних иницијатива (ЦЦИ)”

Центри Цивилних Иницијатива (ЦЦИ) је организација чији почеци датирају још од раздобља 1998.-1999. године када су домаћи активисти одлучили формирати прву велику, у правом смислу, босанскохерцеговачку невладину организацију. Темељи исте почивају на територијалном и програмском обухваћању цијеле Босне и Херцеговине као и свих њених грађана, што је и након 16 година један од највећих квалитета ове организације. Свластитим програмима, пројектима, кампањама и акцијама,

Адис Араповић

ЦЦИ се бави јачањем одговорности институција власти, подизањем нивоа учешћа грађана у доношењу одлука, транспарентнијим системом управљања и добром управом генерално, те низом других тема од значаја за ширу заједницу.

О раду организације, плановима и актуелним пројектима, разговарали смо са г. Адисом Араповићем, политологом и програм менаџером ЦЦИ-а. Сврха оснивања ове организације, како каже г. Араповић, је подстицање и промовисање активног учешћа грађана у демократским процесима и јачање капацитета организација и појединаца како би успјешније рјешавали проблеме у заједницама широм Босне и Херцеговине. “На темељу тога, циљ нам је да грађани Босне и Херцеговине разумију и учествују у развоју демократских процеса и грађанског друштва. Осим генералног циља, кроз провођење својих активности, Центри Цивилних Иницијатива теже ка промјенама које ће припомоћи у креирању одговорне институционалне владавине, владавине права, артикулисању грађанских захтјева и дневне проблематике с којом се сусрећу, као и стварању предуслова за просперитетну државу која почива на демократским постулатима”, објашњава он.

ЦЦИ су током досадашњег активног дјеловања водили и провели десетине кампања и пројеката који су имали за циљ унаприједити ниво политичке културе, као и створити темеље за синергијско дјеловање владајућих политичких елита и партиципативног грађанства. Таксативно наведено, ЦЦИ су у периоду од 1998. па до данас радили на сљедећим већим пројектима и кампањама на које су, како истиче г. Араповић, поносни због видљивих и трајних резултата:

- 2000. и 2002. ЦЦИ је провео кампање домаћег нестраначког посматрања избора у БиХ.

- 2003. ЦЦИ је успјешно окончао кампању за усвајање Стандардних правила за изједначавање могућности особа са инвалидитетом.

- 2004. ЦЦИ успјешно проводи кампању за директан избор начелника општина у ФБиХ, којом је промијењен Устав ФБиХ и тиме омогућено грађанима да директно бирају челне људе својих општина.

- 2005.– ЦЦИ је креирао анализу, те покренуо иницијативу за издвајање дијела новца прикупљеног од опорезивања игара на срећу за социјалне, хуманитарне и сличне намјене. У Републици Српској, ова иницијатива убрзо бива преточена у Закон. На иницијативу ЦЦИ-ја, Влада и Парламент ФБиХ усвајају измјене Закона о играма на срећу (јуни 2010.) којим се омогућава организацијама особа с инвалидитетом и другим организацијама цивилног друштва с истакнутом социјалном, хуманитарном компонентом да имају право аплицирати за средства прикупљена путем игара на срећу.

Године 2005. и 2006. постају преломне за нови квалитативни искорак ЦЦИ у неколико аспеката. Како г. Араповић наглашава, први од њих јесте тај да ЦЦИ постаје и својеврсна фондација, тј. организација која осигурава изворе финансирања другим НВО-има. “Током 2005. и 2006., на темељу платформе дјеловања покрета и коалиције ГРОЗД, ЦЦИ, уз подршку међународних донатора, пружа подршку за преко 20 пројеката других НВО-а који су били фокусирани на заговарање и промоцију тзв. Грађанске платформе, на ширење коалиције ГРОЗД, на тражење одговорности политичких странака у предизборној утрци, те на промоцију бирачког права и борбе против изборне апстиненције”, истиче он.

У периоду између 2007. и 2015., ЦЦИ уводи и успоставља систем мониторинга рада власти и њихове посвећености у рјешавању кључних проблема грађана. У склопу својих напора, поред тромјесечног извјештавања о раду државне, ентитетских и кантоналних извршних и законодавних власти, г. Араповић каже како ЦЦИ у својим извјештајима нуди и препоруке властима за побољшање одговорности, ефикасности и ефективности, те препоруке везане за неопходне кораке у циљу остварења побољшања животног стандарда у БиХ.

ЦЦИ, након вишегодишњег стеченог искуства у контексту рада на пројектима од виталне важности за грађане, наставља активно доприносити изградњи демократског, политичког и друштвеног окружења. Један од битних пројеката, у том контексту, је и “Пројект одрживости цивилног друштва” којег је подржао УСАИД. О пројектима чија имплементација је још увијек у току, г. Араповић додаје “Провођење пројекта мониторинга рада извршних и законодавних тијела у БиХ (ФБиХ и РС), којим се тежи јачању организација цивилног друштва (ОЦД) како би јаче утјецале на процесе креирања, усвајања и реализације јавних политика и то оних јавних политика које су од интереса за што већи број грађана Босне и Херцеговине”.

Како наш саговорник наглашава, врло важан је и Пројекат "Edu&Job" који има за циљ допринос доношењу нормативног оквира за образовање одраслих, преквалификацију и цјеложивотно учење, што је подржано од стране ЕУ. "ЦЦИ имплементира пројекат "Иницијатива ТВ" – која емитура и производи садржај намијењен едукацији и информисању јавности Босне и Херцеговине о проблемима босанскохерцеговачког друштва и грађана, те промовисању и унапријеђењу разумијевања рада организација цивилног друштва у Босни и Херцеговини. С друге стране, подциљеви произилазе из тежње за осигурањем квалитетног медијског садржаја ослобођеног политичког и комерцијалног садржаја, укључивањем грађана БиХ у теме и проблеме бх друштва, те потицања грађана на актуализовање и наглашавање проблема с којима се сусрећу на дневној основи".

Поред наведених пројеката, ЦЦИ је и дио мреже "БРАНА" која, како истиче г. Араповић, има за циљ да кроз своје пројектне активности допринесе транспарентности процеса опоравка поплавом уништених подручја, а тиме и јачању укупне транспарентности и одговорности у раду јавних институција у БиХ, те приватног сектора и донатора. Један од врло важних пројеката је и "Право на живот" којим јачамо Фонд солидарности ФБиХ намијењеног подршци тешко обољелим грађанима. На крају, ЦЦИ на свакодневној бази, ради у служби грађанки и грађана БиХ, на начин да се грађани могу свакодневно обратити особљу наших подручних канцеларија, те затражити помоћ при артикулисању проблема с којима се сусрећу, а који су од опште користи и креирања општег добра Босне и Херцеговине", г. Араповић наглашава.

У контексту сарадње с владиним сектором, истиче се потреба за квалитетнијом сарадњом с владиним институцијама, те ставља нагласак на присутан ниво кооперације кроз досадашње и тренутне пројектне активности на којима ЦЦИ ради. "Сарадња је релативно задовољавајућа, али је нужно интензивирати однос кроз даље конкретније и конструктивније активности на релацији власти-НВО", истиче он.

Када је ријеч о подршци ЕУ институција и организација, наш саговорник истиче како је она неизоставан фактор у погледу мјерења успјешности реализованих пројектних и програмских активности ЦЦИ-а. "Несебична подршка, савјетодавна и финансијска, партнерство које почива на принципу узајамног и синергијског дјеловања, те менторска улога у процесу реализације пројеката су бенефити од којих, не само ЦЦИ, него цјелокупно босанскохерцеговачко друштво има користи и на којем путу треба даље наставити. У циљу испуњавања потребних ЕУ услова, рад и дјеловање БиХ институција и организација у контексту приближавања европским токовима су неминовни, а за потребе истих ЦЦИ користи расположиве капацитете ЕУ институција и организација. Конкретније, у овој години ЦЦИ проводи један већи пројекат финансиран од ЕУ (Edu&Job). У протеклих неколико година, проведена су још три пројекта подржана од ЕУ, а у наредној години конкурисаћемо за нова два пројекта", закључује на крају интервјуа пројекат менаџер ЦЦИ-а, Адис Араповић.

Туризам у БиХ

Сектор туризма један је од главних учесника у развоју економије једне земље. Захваљујући свом географском положају, природним љепотама, културно-историјским вриједностима и погодним климатским условима, Босна и Херцеговина представља веома занимљиву туристичку дестинацију. На територији БиХ, вијековима су се укрштале различите културе, религије и традиције, што даје додатну вриједност креирању специфичног туристичког производа и обогаћује понуду.

У свијету туризма, промоција је најважнији сегмент, јер без квалитеног представљања и приближавања потенцијалним туристима, не може се очекивати ни долазак туриста у БиХ. Сигурно да је позитиван туристички доживљај једини услов поновног повратка туриста у одређену дестинацију. То је једини гарант даљњег развоја туризма, а тиме и општег привредног и другог развоја. Туризам се на првом мјесту мора посматрати кроз укупни туристички доживљај, а квалитета услуге ће сама по себи донијети приход.

Највећи туристички потенцијали БиХ јесу природни ресурси и гастро понуда. Сарајево, Мостар и Међугорје су се одавно већ профилирали као водеће микро дестинације у БиХ, међутим посљедњих пар година, до изражаја долазе друге босанскохерцеговачке дестинације и врсте туризма - рафтинг, хајкинг, маунт бајкинг и еко туризам, а од дестинација Бања Лука, Јајце, Неум, Требиње, Краљева Сутјеска, те Јахорина, Бјелашница, Купрес и Влашић као врло привлачне микро дестинације током зимске сезоне. Рафтинг је практично постао национална разонода са три ријеке: прекрасном Уном на сјеверозападу, smarагдном Неретвом у Херцеговини и величанственом Таром - ријеком са најдубљим кањоном у Европи, која се налази у близини Националног парка Сутјеска. Постоји много фасцинантних дестинација у Босни и Херцеговини за све врсте туриста. Најинтересантија и најатрактивнија мјеста представљају чудесан спој културног и

природног наслеђа. Скоро је немогуће раздвојити их, јер су култура и традиција ове земље процвјетале управо из предивне и нетакнуте природе.

С намјером да се традиција и обичаји и очуване љепоте локалне средине подијеле са што већим бројем посјетилаца, бројни ентузијастички доприносе развоју сеоског туризма у БиХ. Све више је оних који су заинтересовани за сеоске средине на обронцима прекрасних планина, у пољима, гдје се живи на традиционалан начин, чувају обичаји и његују природне љепоте. Етно-село Станишићи поред Бијељине, Херцег етно-село Међугорје, Етно-бегово село на Бијамбарама, само су нека од бројних која нуде прилику за одмор и опуштање. Природни амбијент јединствене љепоте, итекако је примамљив бројним посјетиоцима који желе да се опусте и побјегну од градске гужве.

Многа природна богатства у БиХ остала су сачувана. То су кањони Ракитнице и Крушнице, резерват птица Хутово блато, прашума Перућица, језера као што су Блудиње, Прокошко и Борачко, водопади Кравице и Скаваца, ријека Уна са својим слаповима, горњи ток Неретве, извор Буне.

Религијски туризам заузима значајно мјесто у туризму на глобалном нивоу. Међугорје је већ тридесет година центар вјерског туризма с изграђеним капацитетима, инфраструктуром и осталим садржајима. Ту су Прусаци, Јајце, те моногобројни вјерски и културни споменици религија које на овим просторима вијековима егзистирају. Сарајево је једини град поред Јерузалема, који има православну цркву, џамију и католичку цркву као и синагогу удаљене 100 метара једне од других. Најзначајнији експонат Земаљског музеја у Сарајеву је сарајевска Хагада, традиционална јеврејска књига коју су Сефарди донијели у Сарајево по своме изгону из Шпаније.

Статистике говоре да у сектору туризма на свјетском нивоу тренутно ради највише људи, а туризам се сматра индустријом 21. вијека. Као привредна активност, туризам захтијева много знања и добре воље, и то не само учесника туристичке понуде, већ и cjелокупног окружења у којем се ствара и развија, јер само оваква повезаност може дати за обје стране позитивне ефекте које треба стално унапријеђивати. БиХ посједује разнолик и очуван природни и културни туристички потенцијал што је велико богатство које се мора очувати и заштити како би у дугом периоду допринио развоју туризма, а самим тим и економском развоју земље. Упоредо с јачањем његовог економског

Нетакнути природни рај

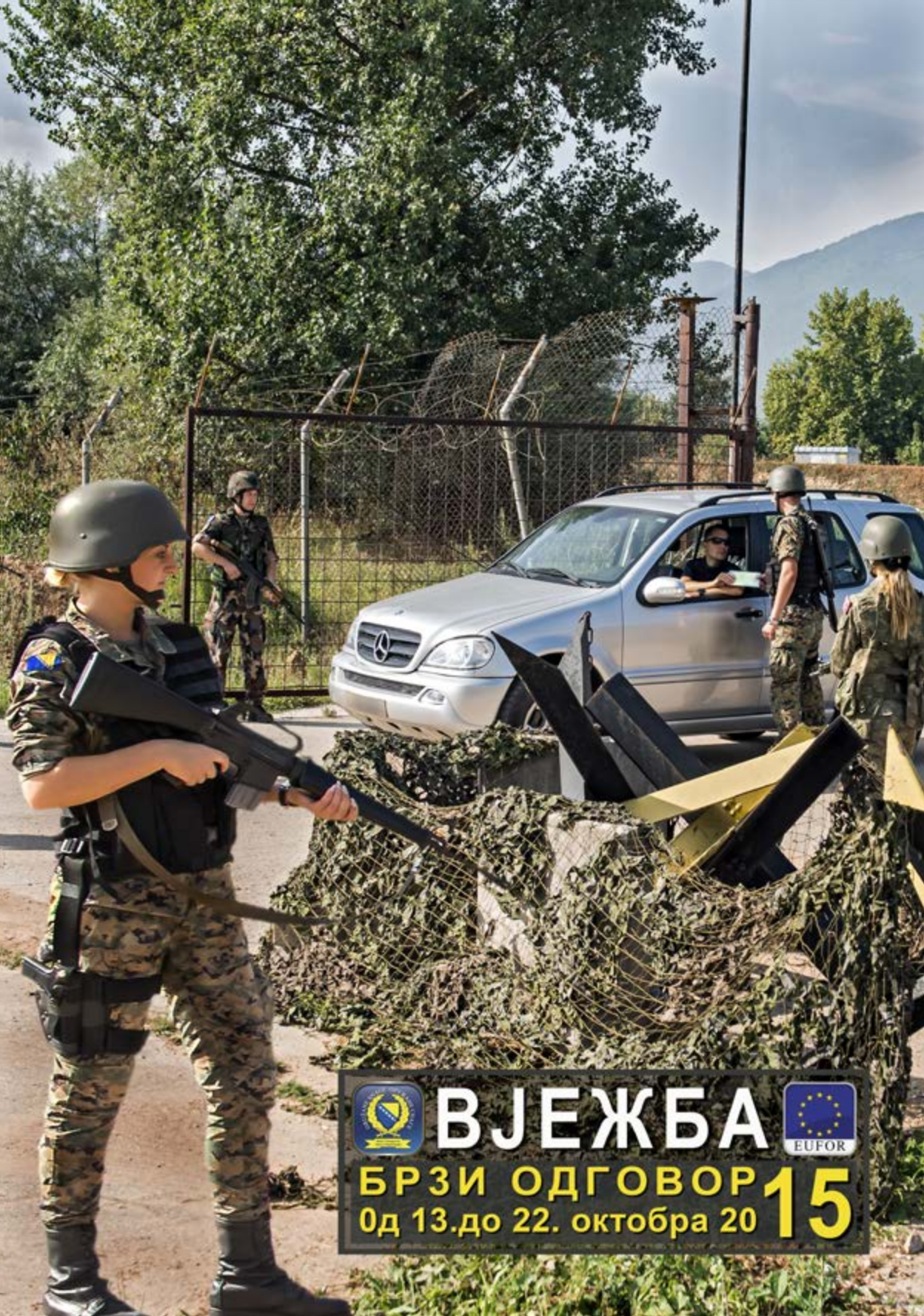
Најпознатији и најимпресивнији водопад на ријеци Требижат су Кравице – геоморфолошки споменик природе у Босни и Херцеговини. Висине је 26 метара, с прелијепим воденим амфитеатром испод водопада. Иза водопада се налази седрено језеро, а зеленило које га окружује даје цијелом подручју величанствен изглед исконске природне цјелине. Како се водостај ријеке Требижат мијења, тако и водопад изгледа другачије у различито доба године. Ово мјесто је најбоље посјетити у прољеће када је највиши ниво водопада, а околна природа је бљештаво зелена.

аспекта, подстиче се запошљавање, утиче на отварање радних мјеста, а то се одражава на побољшање општег животног стандарда. Неки од туристичких потенцијала БиХ данас се активно користе, међутим ниво њиховог кориштења није задовољавајући. Постоји читав низ атрактивних подручја и сегмената које тек треба истражити, заштитити, идентификовати, припремити, ставити у функцију и промовисати. Босна и Херцеговина, разнолика и посебна, још увијек недовољно откривена, сигурно ће у будућности постати још привлачнијом за оне који нису имали прилику посјетити је.

Бање на Илици, у Фојници, Кисељаку, Теслићу, Тузли, Олову, Сребреници, Вишеграду, Теслићу представљају богатство термалних извора радиоактивне и минералне воде који су још у раном историјском периоду биле предмет експлоатације у свху лијечења.

Према подацима Агенције за статистику БиХ, постотак посјета туриста се сваке године повећава. Долазак туриста, у последњих петнаест година, порастао је у просјеку за 24% годишње. Према подацима Свјетске туристичке организације (WTO), БиХ се налази у врху пописа земаља по порасту броја туриста с растом од

20%. У 2014. години у Босни и Херцеговини регистрован је долазак 844.189 туриста, што је повећање од 12,9%, док је остварено 1.822.927 ноћења, што представља пораст од 10,8% у односу на претходну годину. Према процјени WTO, Босна и Херцеговина ће имати трећу највећу стопу раста туризма у свијету за период између 1995. и 2020. године.

ВЈЕЖБА

EUFOR

БРЗИ ОДГОВОР

Од 13. до 22. октобра 20

15